

December hó 10^{én} 1844.

Előfizetési díj félévre postán és helyben borítékkal 6 forint, boríték nélkül házhoz küldve 5 forint e. pénzben.

Megjelenik hetenkint négyszer egy egy iv.

NEMZETI UJSÁG.

93. sz. Kedd.

Előfizetheti minden cs. kir. postahivatalnál s helyben a szerkesztőségénél, Zöldkert utca 488. szám alatt földszint, a hivatalban.

Tiszán írott cikkeket körünk. Levelek a szerkesztőségnek czímzendők.

Alapítá **KULTSÁR ISTVÁN** táblabíró, kladja özvegye.

Lapjaim t. olvasóihoz!

A jövő év kezdetével a „Nemzeti Ujság” 40ik évi folyamába lép; eddigi szerkesztői a szerkesztésről önkényt lemondván, jövő 1845ik évi január hó első napjától kezdve **Kistaludi Liphay Sándor** úr vezetésére, s **Váratyai Ilucz Oláh János** úr (Olivér) szerkesztése mellett a közrebo- csátott új szerkesztőségi jelentésben nyilvánított politikai irányban fog megjeleni, melyre a t. olvasó közönséget teljes tisztelettel figyelmeztetni bátorodom. Az előfizetési feltételek az eddigiek maradnak: t. i. postán és helyben házhoz küldve borítékkal felévre 6 frt, boríték nélkül 5 ft p.pénzben. A lap hetenkint négyszer egy egy íven fog megjeleni. Előfizetheti zöldkert-utcában 488ik sz. alatt földszint, és minden cs. kir. postahivatalnál. Az ausztriai birodalomba és általában külföldre menendő példányok csak a bécsi cs. postahivatalnál rendeltethetnek meg.

Kultsár Istvánné

a Nemzeti Ujság tulajdonosnéja.

A Nemzeti Ujságnak új évenként működendő redactioja kitünően fogja honorálni a bérmentesen beküldendő dolgozatokat, mennyire azok magasb politikai nézetekkel öszzeszővött, a Hon situatioira elmeletileg alkalmazott, lapunk színével rokon irányú és a gyakorlati státuseletbe közvetlenül benyúló tudományokból merített adatok s ismeretekkel párosult elveket s eszméket, vagy tisztán tudományos és a társalgási fűszerek rovatában adandó meglepő ismereteket fognak tárgyalni; s tehát illy tulajdonuknál fogva a lap hasábjában használhatók lesznek.

TARTALOM.

Hazai napló. Vidéki lev. Borsodból (hidépítés és az adózók, müipar. czimek, selyemgyár, Eger levele és az utak, kórház). — Bel- és kül. telegraph. **Külföldi napló.** A katolicismus Franciaországban. Spanyol-, Francia-, Angolország. Belgium. Bajorország. — Társ. és intézetek. **Élet, irodalom és művészet.** A britt parlament (foly.) A jesuiták. Ikerv. hírnök.

HAZAI NAPLÓ.

Vidéki levelezés.

Borsodból, nov. 23. Megyénk rendei az e hó 11re kitűzött, s két hétig folytonosan tartott közgyűlésen, eléggé gyér számmal jelentek meg. Tanácskozásai eredménye — mennyire az e lapok olvasóit érdekelheti, — a tárgyak kiszemeltével, ez volt. — Egy főbíró jelentése következtében, a Gömör megye felé vivő országúton megrongosolt hosszu révi Sajó hidjának újbóli felépítése már az előtthi gyűlésekben elhatározva lévén ennek erejénél fogva az illető főbíró, szegény adófizetőink terhével, mintegy 2000 darab fát a hid mellékre szállítattott, kifaragtatott, és a szükséges faragott köveket megrendelte; s ime eszébe jut most rendelőinknek, hogy már a nemes adózni fog, s a közterhet országos pénztár visclendi; előbbi határozatukat tehát — hogy a köznépen segítve legyen — azon remény fejében, hogy talán ez is az országos vonalak közé soroztatandik, visszahuzzák, s az építéssel egészen félhagynak. Ez valóban szép atyáskodása a rendeknek. Mi csupán attól félünk, hogy az illy közöltségen szerzett anyagok megsemmisítésére az elemeknek sokkal nagyobb s rögtöniebb hatásuk lévén, atul felünk, mondjuk, miként szegény adózóinknak ugyanazon fáradsámat s költséget még egyszer kellend megtenniök. Mert ha nem tudnók is azt, mit tudunk nem lehet, hogy a subsidium keresztül nem ment, biz az egy millióból már mindent, talán még a falusi kis bíró palczáját is ki nem teremendjük. S mi megvalljuk, igen rettegünk tőle, hogy ezen subsidialis eredménytelen larma csak nagyobbítani fogja bajainkat, kivált ha a többi megye is miként a miénk, remény fejében hasonló határozatokat hozott. — A honi müipar előmozdítása sem kerülte ki a rendek figyelmét; elhatározottat ugyanis, hogy a szükséges szerek, s cselédi ru-

házat, mint honi gyárból szereztessenek meg. Csak egy maradt ki talán feledékenységből — a határozatból, az t. i. hogy a mennyire a honi telmek dívatossá váltával a honi gyártmányok ára a külföldinél szükségkép főlebb szökell, az ne a házipénztárt, hanem önzsebeinket terhelje, mert — Isten látja lelkünket — de mi a rendek atyáskodásával összeférhetőnek nem találjuk azt, hogy a müipart akár nemzetiségi, akár közgazdasági szempontból előmozdítsuk, s erre a szegény adozó, különben is kisajtolt erszényére adjunk utalványt. — A megyeházi örömlomásnál itt is karddal fog szuronyos puskák helyett tisztelegni az ör. — Sok baj volt még a sujtásokkal, s azokat várnagyunk ruhájáról szerencsésen lefejtettük; de már leveleinkről a sujtásos czimeket, — nem feledhetve talán, hogy mi sujtásos nép vagyunk — rögtön lezsedetni, több megyék baráti s atyafiai fölszólítására sem láttuk tanácsosnak. Mit tettünk tehát? ... használtuk a bonyolodásból közexpedienst: választmányt neveztünk ki, mely ha szükségesnek latná a czimek megváltoztatását, ujakat faragjon ki; mert a kedves barátink s atyánkfiai czim nekünk nem tetszik. — Egy izraelita folyamodványában selyemgyár fölállítását ígerte megyénk központján, ha az egész megyében természetű selyem beváltására neki 10 évre kizáró szabadalom adatik. Szegény Izrael ivadéka! nem tudtad te azt, hogy e megye a kiváltságoknak s szabadalmaknak, ha azok egyedáruskodással egybekapcsolják, nem barátja; de talán ismeretlen vagy megyénk természetű iparával is, hol még az olly rossz lábon áll, hogy mi kételkedünk, ha megyénk évenkénti összes selyemtermesztése elég volna-e kettős tízparancsolatod összetartó zsinorjának. — Egernek arra fölhívó levelét, hogy a Miskolcz felé vezetendő országos utvonat rajta keresztül, következképp nem Kövesd felé, hanem a hegyek alatt egyenes vonalban készítsék: mivel azt partolás végett nem mi hozzánk, kik utastitást adunk, hanem egyenesen követőinkhez küldötte, szomszédi barátságból — — — kineveltük. Szövevtek még be épületes episodok Miskolcz sáros utcaival, melyek némellyikében — kérjük a szót szoros értelemben vetetni — hasig usznak lovaink a sárban; a szolgabírói határos körü hivatal határtalan kezeléséről, mire nézve fölszólítatandak az illetők, hogy hatáskörüket ismerve, annál tovább ne terjeszkedjenek. — Figyelmet ébresz-

tett még egy kebelbeli fiatal orvos levele, melyben fölkéri a nemes megyét, a szenvedő emberiség nevében egy megyei közkórház alapítására, melynek midőn kezelését s különösen a sebészi műtételek végzését díjtalan magára vállalná, igéri, miként az említett kórház rendes kezelési költségeihez tulajdonából évenként 50 vftal járuland. Ezen új aldozatra fölhívó level, midőn egy részről örömmel fogadtattott, más részről nem titkolak többen, hogy itt ismét egy új terv indítványoztatik; s midőn mi a sok elfogadottakból egyet is alig voltunk eddig képesek szilárd lábra állítani, bármily szentnek és üdvösnek látjuk is különben a szó alatti tervet, nehogy rendelkezésünk alatti csekély erőnk ujra megoszoljék, annak érdemszerinti tárgyalását boldogabb időkre bizzuk, a kettős ajánlathoz annak idején igényeinket föntartván.

Bel- és külföldi telegraph.

Borsodból, dec. 2. Miskolczon a bevándorló zsidók száma iszonyú progressioban szaporodik, mit leginkább tapasztal az, ki a Gácsországól beköltözö thalár öltönyűekre, s orthodoxiát jellemző szakállasakra irányozza figyelmét. Ha ezen bevándorlási hajlam némi korlatok közé nem szorítatik, akkor 15 év mulva Miskolcz magyar Jeruzsálemmé válandik, s bizonyosan meghaladja a keresztény valláson levők összes számát, miként ez a tőzsomszéd Csabán tetteg létre jött, hol 2000 héber között 1000 keresztény lézeng. Lehet, hogy ezen adatok megyénk egy hazaszerre ismert egyénének, mint érdemteljes zsidóbajnoknak örömeire szolgálnak; de mit mond ehhez a ratio status publici, mit e honnak, akár a magyar nemzetiség, — akár néperkölesiség szempontjából tekintett közjára, az már egészen más, mondaná a „Toroképek” genialis írója. — Az Erdély szeleire hazatérő követeik közül egy a „Korona” czimű vendégülöben ugynevezett „lelkes ifjaink” által ismert magyar vendégszeretetből macskazenével tiszteltetett meg. Másnap a belépő pinczérnek e parancsolatot adá a volt követ ur: Ha azon urak, kik éjjel tiszteletemre jöttek, jeles működésük előtt vagy után, némi adósságot csináltak, sorolja rovatom közé, hogy azt kifizethessem. Vivat! — A Miskolcz és Zsócza között levő nagy töltést az ősi

ELET, IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A britt parlament rajza.

H. Fölsőház.

A páirkamra nagyon helyesen és jellemzőleg nevezetik fölsőháznak. Az alsóház, a követek háza minden ellenmondás nélkül alsóbb, középszerűbb, kedvünk volna mondani: aljasabb, ha nem félnénk, hogy a ház szabadalmi ellen vétkezünk.

Minden ember hallott valamit a magasabb és alsóbb osztályokról: ezek a társaság két elkülönített felét teszik, mint a fölső- s alsóház két különböző része a törvényhozói hatalomnak. A magasabb osztálybeliek jól öltözöttek, nyugalmasak, gentlemaniak, illatosak, hallgatagok, tartózkodók, henyek — így a fölsőház is. Az alsóbb osztályiak pongyolák, lármások, durvák, zajosak, fecsegők, ügyügyködők — így az alsóház is. Az első a törvényhozó test finomabb és mesterségesebb, az utolsó pedig vasokasabb és hatályosabb elemeit tünteti föl. Ha valamely sörházat vagy nyilvános ebédet elhagynak, hol mindenik beszél, ámbar senkinek sincs valami mondani valója, s innét valamely quakerek gyűlésébe megyünk, hol senki sem akar szólni, ez épen annyit tesz, mintha az alsóházból a fölsőbe mennének; ha csapzékából egyszerre aristocratai körbe jutunk, ez csak annyi, mintha az alsóházat a fölsővel cserélénk föl.

Ha az alsóház, belőle illedék és méltóság egészen hiányozván, kedvezőtlen benyomást okoz, a fölsőház ettől egészen ellenkező hibába esik; itt minden hideg mel-

tőség és kevély közönyösség. Mintegy salon zene-csarnokába vitetik be az ember, hol egy pár tuczat komoly, tisztos öreg úr van összegyűlve. A padolat bíborpiros posztóval van borítva, a falak piros szőnyegekkel fődve, a padokon piros vánkások vannak, kitömött piros karzattal; valóban kivéve a padokat s a piros, hosszas, ágyyszerű ülhelyet, mely gyapjúzsáknak nevezetik, s a mennyezetes trónt, a lordok gyűlőhelyét azok bármellyikének étteremétől nehéz volna megkülönböztetni. E téren minden nyugodt és gentlemani, még a karzaton levő idegeneket is meghatja a nagyméltóságú légkör, s alig mernek körül tekinteni. Az ajtóor méltóságos férfiú, méltóságos arccal és méltóságos fekete öltözetel. Az alsóházi ajtónálloval legkisebb hasonlatossága sines; tisztelgő bókkal mutat ulést az idegeneknek s egyes hangokkal pszt! pszt! minden mulatságot eltílt, a nélkül hogy — mint a másik — nagy hangosan „Silence!” et kiabálna. Az ajtók zörejt nélkül nyílnak és csukódnak, a paireket be s kibocsátandók, kik a trón lépésőin vagy a ház közepén állnak, avagy a keresztipadokon üldögélnék. A fiatalok csöndes hangon beszélgetnek, az öregek a vitályok kezdetét várják; némellyek a folyamodásokat olvassák, melyeket beadniök kell, mások a napi renden levő bílek nyomtatott lajstromát stb.

Itt nem látni ugroncokat, kik asztalok és padok fölött mázskálnak, nem ácsorgó csoportokat, kik a korlátoknál csevegnek, nem ingerkedéseket, bohóskodást és harsány kacajokat — a felsőház mosolyog, suttog s zaj és zörejt nélkül jár szerte. Jobban is öltözködik mint az alsóház; vadászdolmányt, fehér kalapot, csikós inget, lábtűt (Kamaschen) vagy felszárú eszimat a fölsőházban soha sem viselnek; egyetlen szokatlan öltöny darab, mely ott nekünk fölöttött, egy vég tel en kockás nadrág volt.

A püspökök fekete gunyájokban és roppant battist ruhaujjakkal igen szerényen üldögélnék a számukra rendelt padon a ház hátsó részében.

Egy nemes lord (Wellington hg) alunni látszik a kincstári padon; lábai meredten vannak előtte kinyújtva s elzárják az utat a pad és asztal körül, úgy hogy a pairek, kik őt nyugalmában zavarni nem merészlők, kerülni kénytelenek; egyszerű katonai fölöltönye állaig begombolva van, s kalapja, mely arca fölső részét elföldi, festőileg nyugszik sasorra hajlásán. Alunni látszik, mint már mondtunk, de helyzete meg álomban is eber — igen! ő e pillanatban tan eberebb, mint akárki is a házban.

Szenekőzt vele, az előző ülhelyen, egy szép idomu czomb látszik, szorosan feszülő nadrágba rejtve, melyet nemes birtokosa koronkint tetszőleg tekintget, mi közben jól illő eszmájára ezüstbe foglalt lovagostorral kopogat. Melbourne lord kellemes külsejű férfi. „dolce far niente” re mutató szép idomu vonásokkal, nekünk azonban úgy látszik, miszerint ő nem azon emberekhez tartozik, kiket a természet minister-elnöknek alkotott.

Most egy különös mozgékony orr tolul be az ajtón, mely után egy különös mozgékony senator suhan, ez Brogham lord. Padtól padhoz szokell, mintha nem tudná, hol kelljen megtelepülnie; kezét kockás nadrága zsebébe dugja, mely neki rövid is szűk is; fogait vaczogtatja, fejét vakarja, furcsa orrát dörzsölgeti, mely boszusan mozog erre arra; a gyapjú-zsákon leül s azután ismét folugrik, mintha nem oda tartoznék; a ház mindkét oldala felé szalad, mint látszik, a paireket valami felől kérdezni, s meg elszalad válasz nélkül. Mozgásai élénken emlékeztetnek egy igen nagy patkányra igen kis csapdában. Mig utána nézünk, megjelen a korlátok (Lyn-d-

KÜLFÖLDI NAPLÓ.

Páris, oct. 2án. (L'Univers 715. sz. oct. 3.) Mí-
dön valaki oly ügyet védelmez, mint a katolicizmus
és szabadság szent ügye: akkor mindenkéül fölött a esa-
lódásoktól szükség okadnia, értünk pedig, és érteni
kérünk minden nemű csalódásokat, legyenek bár azok
a vak bizalom vagy a gyáva csüggedés szüleményei.
Ataljában a kereszténynek nem az a hibája, hogy ele-
ve nagyon esábitó álményekkel altatná magát, és már
a harez előtt bizonyosnak tartaná a győzedelmet; sőt
inkább épen az ellenkező által adja meg leghamarabb
magát, és nem annyira bátorságát szűk-séges fékezni,
mint inkább eszébe hozni, miszerint a remény nem csak
vigaszhozó, hanem hogy erény is, és következésképp kö-
telesség.

És van egy köztök nagyon elterjedett eszme, egy
áleszme, egy gyászos előtelet, mely föntartja a pol-
ja bennök a gyengeséget s félelmet és a bizodalmat-
lanságot rendszeres állapotjukká teszi és azon eszme
imez: hogy ők és tanjaik kevesebbégek vannak. És
mi az ezen véleményét osztók közt nem azon érdekből
rettegőkről szólunk, kik ama véleményét mint kitünőtleg
jó ürügyet használják, hogy megszabadván a tért oda
hagyassák, — nem, mi nemes lelkek által hallók azt
fájdalmasan nyilvánítani, kik semmit jobban nem ohaj-
tottak, mint cselekedni, de kiknek ebbeli minden jó aka-
ratuk megtört e botánykövön. „Mit tegyünk? — így
szólnak — mi jelenleg egy észrevehetlen parányt tes-
zünk a politikai, és társas chaosban, ha bár egyesí-
tenők is összes szavainkat, elhangzanék. elnyomatnak
az a körülöttünkí ocean zajában. Ezen nyomorban nines
egyéb hátra, mint Isten imádnunk. s őt cselekedni hagy-
nunk.“ — O! bizonyára, ki sem bízik erősebben ro-
koninknak hazánk üdvéérti könyörgéseiben, mint mi, ki
sem kéri jobban őket, mint mi, hogy emeljék buzgó
fohászaikat ahhoz, ki egyedül képes a nemzetek iszo-
nyatos sebeit behegeszteni, — mi szívünk mélyéből
aldjuk azon Moyseseket, és Aronokat, kik éghöz eme-
lik kezeiket az alatt, míg mi sikra szállunk a harezot
megkísértendők. Hanem — legyen szabad elmondanunk
— Josue nem egyedül állott a harezterén: Izraelnek
egy fia sem vonakodott fegyvert fogni az alatt, míg a látnok
a hegytetőn imádkozott. Továbbá, ha bár oda jutnánk
is, hogyj nem lennétek egyéb, mint a pusztában kiál-
tó szózat: nem tudjátok-e, hogy maga e szózat is ren-
dítő erővel bír, és felkelti a világon az igazság, és sza-
badság viszhangjait? Végre való volna az, hogy ti oly
csekély számra olvadtatok? — és nem magatok vagy-
tok-e oka e rideg magányosságnak, mi rettent benne-
teket?

Hanem engedjük meg ha úgy tetszik, hogy a ke-
resztények annyira megkevesedtek szent Lajos honában,
miszerint csak kivételként számolnak itt ott egy kettőt.
De hát tanjaik elveszték-e ama leggyőzhetőbb tekin-
télyt, mi a világot meghódította? nem bírnak azok többé
azon elragadó erővel, mely megragadja a lelkeket, és
az igaz, a nagy, a szép országában közelebb vonza egy-
máshoz őket? Nem számolhatunk többé azon szövetsé-
gesekre, kik minden időben, a legtávolabbról is eljő-
vének, s meghozák erejük és segédelmök önkényes
és önkénytelen adomány-résztét?

Csak egy példát. Ki védelmezi jelenleg Frankhon-
ban a katolicusokat? — Mit akarnak ők? Kívül a ha-
za dicsőséget, nagyságot; hon szabadságot maguk s polgár-
társaik számára; a lelkesmeret, az istentisztelet és oktatás
szabadságát, szóval, mind azon szabadságokat, mik az
alkotmányi szerződésben megírják. S ha így, lehet-e
nemes szív, mely e programtól idegenkedne? És ellenben

ham és tapasztalék ez intézetben. Találtam t. i. egy ne-
velőházat tele egészséggel, étellel, mozgalommal és értel-
mes szabadsággal: épen nem leltem legkisebb rejtőzkö-
dést, titkolozást és bujkálást, hanem nyílt választ számos
kérdésre: a tanítást a régi nyelvekben, mathematicai
s természeti tudományokban a legújabb és legjobb mód
szerint lelem: alaposágot láttam a tanítóknál és tudvá-
nyat a tanítványoknál. — ezenfölül barátságos kiméletet
és atyai gondoskodást: mulatságaikat is korunk szellemé-
ben tapasztaltam: semmi szerzetesi, középkori, avult nem
volt azokban, kivéve a mikben a szerzetesek, a közép-
kor és őseink közelebb jártak az igazsághoz, mint mi.
Rabszolgai alárendeltségnek, vak és föltétlen megameg-
adásnak fölsőbbek hatalma alá, finomságnak és ravasz-
ságnak vagy annak, mit közönségesen jesuitismusnak mon-
danak, legkisebb nyomát sem láttam, s illyesmit a növen-
dekek sem vehettek észre. — bármily erős pillantásuk
van is fiatal embereknek tanítóik és fölsőbbjeik iránt, —
különben nem volnának oly nyíltak, gyermekdedek és
barátságosak irántok, hanem kimérttek, nyájosak és ova-
kodók. A fiatalágnak tanítóik iránt mindenütt nagy ra-
gaszkodása mutatkozik.

Ezen áttekintő vázlatához még némely rövid, szigorú
jegyzeteket teszek. Egy újabb lajstrom szerint a neve-
zett intézetben mintegy 800 tanuló van, és pedig nemcsak
schweizi növendék, hanem Német- és Frankhon legtekin-
télyesebb családaiából, sőt Európa majd minden tartományi-
ból, némelyek pedig idegen földrészekről is. A gymna-
siumban a tanítványoknak legalaposabb oktatás nyújtatik
a régi s újabb nyelvekben, latinban és görögben, nemet-
ben és francziában: olvasmányul a legjobb írókat kapják,
földleírás és történeteket tanulnak, mathesist és termé-
szettant; nyilvános gyakorlatokat (academiákat) tartanak;

hány kitűnő magas értelmiség nem fog egyesülni e kö-
zös zászló alatt, mely az őszinteség, törvényszerűség
és a hon s intézményei igaz szeretete felett emelkedik?

Néhány napja mult, hogy a katolicusokat minden
erőnkől felhívók, miszerint a választási vitában részt
vennének. Alkalmazzuk csak itt azt, mit imént általá-
nosan állítánk. — Ügyfeleink, tekintetbe vévén a kö-
rülmények végső fontosságát, s meghallgatván az
egyesülés, és rokonság érzelmét, mely oly han-
gosan szól szívökhöz, tolnak háttérbe minden má-
sodrendű politikai szakadást; miszerint kizárólag a reli-
gio, és szabadság közelgő veszedelmével foglalkoz-
hassanak. Vonjanak magukhoz mindenkit bármely
vélemény-árvénykathoz tartozzék is, csak a haza, és sza-
badsághozi őszinte ragaszkodás lelkesítse, s kérjék ki
a kibékülés e magas terén — minden jogszerű befo-
lyásuk segédelmét; — és biztosak lehetünk: hogy so-
rainkat számos segítség nagyobbitandja. Azonban sen-
ki se gondolja ám, mintha mi bárkitől is saját meggyő-
ződése föloldozását kívánánk; nem; mi minden lelkes-
mereti véleményét tiszteljük, és tiszteljük azokat is, kik
azt őszintén, és törvényszerűleg védelmezik. Hanem mi
erősen meg vagyunk győződve, miszerint jelenleg többé
nem pusztan emberi fejtegetésekben áll a harc; mi fö-
lebb találjuk azt. A religio mezején, a hit vagy ratio-
nalismus, a politikain a szabadság vagy szolgaság fo-
rog fön. S e két kérdés megérdemli, hogy gondolko-
zásunk tárgya legyen, s a vita eléggé fontos eredmé-
nyű lesz, mihelyest másnemű elfoglaltságokat elnémit-
hat. A föld minden zászlóji felett emelkedik a kereszt
zászlója, a kereszté, mely egyedül adá a szabadsá-
ságot az emberi nemnek, s egyedül mentheti, és men-
tendi meg azt a viharok közepette. E kereszt van meg-
támadva, erre van irányozva minden csapás, ezt kell
védenünk: ennek tövéhez hívjuk össze mi mind-
azokat, kik a szabadság, és műveltség győzedelmét
ohajják.

O! ha a katolicusok tudnák, mennyire maguk-
hoz vonják az egyetemes kiábrándulás idején, a csüg-
gedés és kételyek közepette, midőn a legerősebbek sem
tekinthetnek a jövőbe a nélkül, hogy ijedőkben nem szé-
dülénének; midőn a legbüszkébbek is reszketni érzik lá-
baik alatt a földet, mit tapodnak, mennyire magukhoz
vonják — mondom — ilyenkor a fardat, és szenvedő
lelkeket az igazság-sugallotta komoly, és lelkes sza-
vak: ha tudnák, mennyire mély, és üdvös benyomást
tesz néhány igénytelen bajnok megjelenése, kik eljő-
vének, hogy Isten, és a szabadság jogait visszasze-
rezzék: bizonynyal sietnének, és felrevetvén minden ál-
szégyent, minden gyermekies félelmet, olthatlan buz-
galommal szentelnék magokat az üdv e munkájára, mi-
re Frankhonnak oly nagy szüksége van, s melly-
nek kulesát egyedül ők bírják. —

Spanyolország. A madridi lapok nov. 20ról
mind telvék Narvaez tabornok pompás tánczünne-
pélyének lelkesedett leírásával. Mintegy 1500 egyén
vala hivatalos. A királynő az első rigodont az ün-
nepélyadóval tánczoló, az anyakirálynő Bresson gróf-
fal, Rianzares hg Don Francisco de Paula
infans egyik leányával (kinek megérkezése Borde-
auxban hibásan közöltetett) sat. Később Bulwer
angol minister is, ki az első rigodonnál még jelen nem
volt, szerencsétlenül a királynővel egyszer tánczolhatni.
A polka Madridban még újnak látszik, mivel a királynő
ohajtá e tánczot látni, mire egynehány hölgy azonnal
elődá. Ó fölségök az ünnepélyt csak reggel 4 órákor
hagyk el. Az ünnepély estjén Narvaez több szom-
széd házakat megvizsgáltatott, mivel tudtul adaték neki,

hurst lord) fény és zaj nélkül, mihelyt a gyapjuszákra
suhant, föláll valamelyik pair, hogy egy folyamodást ad-
jon elő, mellynek tartalmát megérthetetlen hangon elmo-
tyogja, s most megtudjuk, hogy a vitások elkezdődtek.
Egy nemes lord fölemelkedik s esőndes hangon kér-
dést intéz a herczeghez. ki szunnyadni látszik. A nemes
herczeg nagy gonddal leveszi orrától a kalapot, föláll,
az asztalhoz közel s szilárd ámbár nem erős szóval
néhány szót mond, mellyek által a kérdést megfeleli vagy
visszautasítja, erre ismét leül. kalapját mint előbb orrára
nyomja s újra elalunni látszik. Míután még néhány kérdés
tétetett és feleltetett meg, mellyek iránt csak azt csudál-
juk, hogyan csinálhatnak a tudósítások belőlök valamit,
Brougham, mint közönségesen, fölemelkedik, hogy a
háznak egy beszéddel legyen alkalmatlanságára.

A jesuiták.

Midőn e tiszteletre méltó rend ellen oly erőszakos-
san kiáltoznak, mit különösen újabb időben Schweizban
az ugynevezett radical párt tön, e szerzet deréksége mel-
lett nem hozhatunk föl hangosabb bizonyosságot, mint mel-
lyet tisztes protestansok adnak. A „Morgenblatt“ című
igen kedvelt és nagy körű folyóiratban nem régiben igen
derék leírás jelent meg a Freiburgban föálló intézetről,
mellyben a következő hely fordul elő: „E jesuita-zárda
fölül is oly sok igazságtalanság és rágalom iratott az ügy-
nevezett szabadelmű s radical shweiczi lapok által. Ma-
gam is szabadelmű s protestans vagyok szívemből és lek-
emből, de nem láthatom által, miként jogosítson föl e
két tulajdonság előteletes eszmékre s méltanytalanságokra.
Csak egyszerűn akarom elbeszélni, mit ismételve lát-

hogy a
tánczün-
nap mi-
Fra

nyána
ellenzél-
misajna-
ért; mi-
tok irán-
szándék-
lenzék?
A bal-
számra
mi azok-
tak? H-
szövets-
lomra
szövets-
minden-
vek fö-
mely e-
ni. Ha
rekkel-
mű bel-
mányzó-
vények-
lenzék
mint mi-
van ros-
lenne:
ügyek
ját me-
magát,
gyalaza-
teiben
s ekkor
na viss-
tárol a
az ellen-
esábita-
hatnána
is ezek-
ségi fö-
zi utról
hitükhöz
töredek
és elme-
áldozza
hazafiú
tulajdo-
rátink t-
egy tak-
tok köz-
pártnak
igen is
Az ellen-
ezek is
badelm-
jánlani
ti harc-
lenzék
önmag-
kiszérte
s oldal-
tulajdo-
szerre-
senek l-
len sta-

N-
vetelő
ezenne-
zetökb-
előbb v-

U-
hó elej-
sasági
folyam-
átosóni
történi-
pedig
hajót,
hasadé-
esethe-
beszál-
nagyol-
e eson-
akaráj-
csapsze-
gondol-
kel, k-
tó réve-
ton né-
jelen v-
röktől
zönség-
dai ré-
nek sz-
az ille-
nyelm-
esinfog-

hogy azoknak egyikében gyászol van elrejtve, mit a tánczünnepe alatt följújtaní akarának. Azonban a nap minden zavar nélkül végződék.

Franciaország. Lamartine nyilatkozványának vége Franciaország állásáról. „Az ellenzék nagy hibát követel, midőn ránk nem hallgatott: mi sajnáljuk, kevésbé éretünk s érettük, mint az országért; mi kezeinket mossuk; mi jól tudjuk, hogy a pártok iránt türellemmel kell lenni: ők jól akarnak és így szándékukat figyelembe kell venni; mi értjük az ellenzék indokait, a nélkül hogy azokat jóváhagyjuk. A bal oldal főnökei fogják magokban mondani: „Mi számra nézve gyöngék vagyunk, miért ne fogadjuk mi azokat sorainkba, kik a ministeriumból elutasítottak? Hagyjatok bennünket új szerződést kötni, és a szövetség által még leghamarább sikerülend hatalomra jutunk.“ Kár hogy elfeledék, miszerint ők a szövetség által megszűnnek ellenzékét képezni: hogy minden szerződéshez kölcsönös engedélyezés és elvek fölötti egyezkedés szükséges; hogy oly párt, mely elvei szigorúságától eláll, megszűnik párt lenni. Ha az ellenzék a párisi erősséget pártolt miniszterekkel jutna a kormányra, hogyan emelkedhetnék e vármű befejezése ellen? Hogyan lehetne képes a kormányzói törvényt megváltoztatni, a szeptemberi törvényeket eltörölni, a keleti hibát jóvátenni, ha az ellenzék azon statusférival lépne a cabinetbe, ki előbb mint minister mindenben főnök vala, mit amaz nyilván rosszal? — Bizonyára ekkor két dologból egy lenne: vagy az ellenzék, mely szövetségével a közügyek elére jutna, minden tanjairól lemondana, multját megtagadná, s mindazok elfogadására kötelezné magát, melyeket azelőtt megvetett; — és így csak gyalázatos önmegtagadás által állna fön; — vagy nézetiben s meggyőződésében állhatatosan megmaradna s ekkor minden haladék nélkül ismét kénytelen volna visszalépni s a szövetségeseknek harmadszor utat tárni a cabinetbe. Elpártolni vagy lapdál szolgálni — az ellenzék választhat e két szerez közül. S e pályára csábítanak benneteket születt barátaitok? Tanácsolhatnának-e az árulók annál gonoszabbat? — És mégis ezek sem nem árulók, sem közepeszerű elmetelhetőségű férfiak, kik a nagy ellenzék pártot az igaztól eltérítik. Azok becsületes férfiak, politikai hitükhöz erősen ragaszkodók, és azt ékesszólások által törekednek a szószéken nyilvánítani. De becsületeségük és elmetelhetőségük elámitja őket. Ők hazafiságukért fölállozzák magukat; mi intessel óva esodaljuk őket. A hazafiság nem él önmegtagadásból; az szilárd jellemek tulajdona. Azért mi — ha egyedül maradnánk is — barátink taktikájához soha sem csalatkozandunk. Mi csak egy taktikát: elveket ismerünk. Illy módon csak pártok közti zavar keletkezhetik de nem összhangzás. Minden pártnak meg kell embereit hagyni. A kormány 1830 óta igen is szép eszű, érdemes és ügyes szövevényekkel bírt. Az ellenzék is képzett néhányat szigorú iskolájában, s ezek is megérdemlik, hogy hatalomra vergődjenek s a szabadelmü s nemzeti politikát, mit olly ékesen tudának ajánlani, előtűntethessék. (Tehát még mindig a tárczakerti harc!) Ez azonban csak ugy lehetséges, ha az ellenzék az marad, mi tizenkét év alatt vala, tudniillik: önmaga, egyedül, egészen. Mi átlátjuk, milly könnyen kísértetbe jöhetni, az 1840i miniszterrel együtt munkálni s oldala mellett kormányozni. Thiers számos és nagy tulajdonokkal bír; de nekünk lehetetlenek látszik, egyszerűre a korona miniszterének s az ellenzék szövetségeseinek lenni. E két szerez, mely egymást kizárja. Egyetlen statusférival akar az együttjátszani Angliában s mel-

lette a politikai viharban elveszett, nagyszerű tulajdonai daczára kétszínű életet hagyván maga után. Schaffesbury grófot értjük. Az 1840i ministerium (Thiers és paizshordozói) a baloldal nevet s állását merészleg magának tulajdonítani. Most midőn az ellenzék a szövetségeseinek becsületük, multjuk és jövőjük által az utolsó tíz év ellenforradalmi előzményekbeni részvételükért koczkatatva van, ebből következik, hogy érdekükben áll, az erre vonatkozó vitaközásokat elfojtani s nem csak a bevezézt tényeket, mint ők nevezik, hanem a bevezézt rendszert is, minden reformjavaslatnak ellene szegezni. Olly ellenzék, melynek jelszava a harc és a nagy rendületeket a népek csak távolról mutatja, mely alatta szabadsághomályosodik, míg a katonai önkények az alkotmányt eltörlik, amunkát és müpartakadályozzák, a népességet tizedelik, a vér ontatik s az arany vész; illy ellenzék minden bizodalmat megsemmisít és alkalmat nyújt a nemzetnek, hogy magát az absolut kormány karjaiba vesse. És mégis az 1840i ministerek, az ellenzék ez új szövetségesei nem képesek másképp népszerűséget szerezni, — — lármát kell csinálniok, és a harc lángját eleszteniök; lelkesmeretük elnémitására; ámitniok kell, hogy tévutra vezessenek. Igaz, ők nem veszik komolyan a dolgot; ők csak játszanak az égő fáklával; ők csak melegíteni akarnak vele s nem égetni; annak tüze csak tüzzjének, mi fölöbög s elenyészik. Franciaországban mindig vannak nagy s nemes szenvedélyek a szabadságért és forradalomért; a császárkorból egy kevés elesztő is maradt, mit mérszszavakkal és diesszikkákkal könnyen forrásba hozhatni az ország kevély emlékeire; pillanatig izgatóg hangok után leskelődik, de csak hamar átlátja, hogy mindaz nem egyéb mint szóhalmaz, és napi foglalatosságához visszatér. Illy haszontalansággal bibelődött az 1840i minister ellenzék. Milly taborozás ez! vehettünk-e részt abban? nem, mi jobbnak tartók elszigetelve maradni. Mi nem akarjuk a népet szemfényvesztéssel csalni; mi inkább az igazságot mondjuk, bár ne tessék az. Annál fogva ovakodtunk a marseillaisét hangoztatni egy methodista s néhány kath. missionariusok közti viszátkodások miatt, kiknek egy francia tiszt joggal-e vagy nem, a déli tenger alig észrevehető szigetén, néhány ezer mértöldnyire Franciaországtól pártjukat fogta. Mi azt, mi Europa eszét meghaboríthatná, nem keresők olly távol. Bizonyára azon nyomorú sziklán hajótörést nem szenvedend! Nemesebb csata vár reánk a Rajnál, és dúsabb zsákmányokért harcölhatunk a középtenger partjain. Itt vala az, hol a romaiak országokat zúztak össze; lármás politikánk olly szikla fölött vitázik, melyet Anglia érdemesnek sem talál fölünk elsajátítani. Ti kikerültétek a haborút, midőn ajtótok előtt vala, s a kelet nagy ügyet tárgyzá, s ti azt Otaheliben kerestek. Miért? mivel jól tudjátok, hogy ott föl nem található! —

N. Britannia. London, nov. 23. A tegnapi „Dublin Freeman“ ismeretes buzgó repeal lap O'Connell és társai kiszabadulásának tiszteletére Limerickben nov. 20án Munster tartomány nevében adatott nemzeti lakoma s az ezt megelőző ünnepeles bevezetés részletes leírását foglalja magában, melynek lényeges tartalma ekép hangzik: „O'Connell Limerickbe megérkezett; ő a néphez szónokolt, és a tömeg, mely az utcákat megtölté, ismét visszatér szülőföldére. A népmostratio ideje elmúlt, s kevélyek lehetünk a sikerre. A tömeg nem vala olly számos mint Taraban vagy Mullaghmastban, de szintazon szellem lakozék benne, és ép olly forró lelke-

sedéssel nyilvánítá határozatát, hogy hazájának törvény szerű függetlenségéért vívni soha meg nem szüendik. Már 19kén az esős idő daczára, Limerick minden utcái emberekkel telve valának, a mindenfelől gyalog és kocsin érkező vendégek üdvözlésére. Delután a cor-ki s clonmeli testületek érkeztek meg, este pedig a tuami érsek, elphini püspök, Brown György, Smith O'Brien és Gray tr. Steele már tegnap reggel New-Castlebe utazott az izgató elebe. E városban O'Connell delután 25,000 ember kíséretében érkezett meg és a dékánál tölté az éjszakát. 20án reggel tért vissza Steele New-Castleból a szabadtó fogadására s a menet rendezésére szükséges készületeket elintézendő. Már delélt minden utcák zsufolyva tele valának emberekkel és még mindig új vendégek önlöttek a vidékről. Delben a kézművesek zászlókkal és lobogókkal számos csoporttól követe indulának a „szabadtó“ elebe; mintegy egy óranyi távolságra már hangzott az „Itt van ő“ s tudatá O'Connellnek közlegését, ki tartós zajos örömrivalgással fogadtott, mi folyást ismételtetett, míg az izgató a végneküli menet közepette a városban megérkezett és az emberekkel tömött utcákon nagynehezen lakába jutott. Eszre leheté venni, hogy kitünőleg vidáman és megelegülve nézett ki. Iszonyu tetszés hangzott, midőn O'Connell lakának ablakjánál megjelent. Mihelyest a tömeg lecsendesült, az izgató örömjajtot számtalanszor félbeszakasztott beszédet tartá, melyben mindenekelőtt örömet nyilvánítá a számos népgyülekezet fölött, melyet jelenleg itt szemlél, s abbeli erős meggyőződését fejezé ki, hogy az óra már nem messze, midőn az irparliament helyre leend álitva s a gyűlölt unio megsemmisítve. Később azt állítá, hogy nagyon tévednek azok, kik a monster gyülekezet megszűnéséből az irhoni repealügy langyosságára következtetnek; azon gyülekezetek azért szüntettek meg, hogy vérontásra több alkalom ne nyujtassék és mint eddig, úgy ezután is a cél csupán békeszerek által eszközöltessek. Neki (O'Connellnek) kétségkivül elég anyagi erő áll szolgáltatására, ha akarná, a legmerészebb tettek végbevitelére, mert egy uralkodó sem bir erősebb sereggel, mint az önkénytesek serege, melyet maga előtt szemlél. Nem erőszakkal kívánja az irnép a repealt kivinni hanem békes eszközökkel. Az absentismusra és berendszerre nézve, mi ujjolag némelly gyilkosságra szolgált alkalmul, és a földművesnek illő bérét elvoná, erősen állítá a koronához ragaszkodását, egyszersmind pedig Irhon önelhatározottságát saját parlamenttel bíri a Collegegreenben és e cél elérésére minden törvényszerű s békes eszközöket megkísérteni. Végre mondá: „Engedjétek helyet szavaimnak szíveitekben, beszéljétek felölük lakaitokban, midőn templomba mentek s onnan visszatértek. Mondjátok meg barátaitoknak és szomszédaitoknak, hogy jó úton vagyunk az unio fölbomlását elérhetni. Csak végig velem kitartsatok és a siker bizonyos. Allítsatok repeal-olvasószojakat; mi küldendünk hirlapokat s könyveket, s gondoskodni fogunk politikai neveltetésekéről. Teljesítsétek vallási kötelességeket, de senkit meg ne bántsatok és ne keserítsétek vallása miatt; ez igazságtalanság, mert mindenki jogosítva van, vallását saját hite szerint gyakorolni. Ki szomszédját vallása miatt gyűlöli, az pogány és nem keresztény; mert a kereszténység parancsolja mindenki iránt jóakarattal lenni, akarmilly vallásu legyen az. En ki mondás nektek politikai véleményemet, mely kitartást javasol nektek; honotokról s jövőendő sikerekről szól; az mondja nektek, hogy egy 9 millióból álló nép nem olly nyomorult, hogy valamely más nemzet kegyeinek

Nagyon is helyesen hozhatni tehát azon szintolly követelő mint tudatlan itélőknek, kiknek visszatörására ezennel czélozunk. Sirach arany oktatmányát emlékeztetjük: „Ne kárhoztass, mielőtt a dolgot megismered: előbb vizsgálj és — azután itélj!“ (Kath. Kirchenz.)

Ikervárosi hírnök. Mióta hajóhidunkat folyó hó elején a hirtelen bekövetkezett hideg miatt nagy gyorsasággal kiszedték, a Duna, főkéi a budai oldalon, hol a folyamár van, sűrű jégtáblákkal fődve, melyek közt az átesonakázás csak bajjal, veszélylyel és idővesztéssel történik, minthogy ha némely ügyes kormányos — illyen pedig most sok van — két erős jégtábla közé sújtja be a hajót, melyet talán onnan egy pár ölynyire nyíló széles hasadékon könnyen túlpartra lehetett volna szállítani, illy esetben óráig is kell a folyam hátán vesztegelni. Hogy a beszálló helyeken a tolongás nagy, a rendtelenség még nagyobb, nem kell említenünk; nappal csak eljárnak és csónakok, a mint lehet, este pedig a mint a réveszek akarják, kik illyenkor sokkal jobbnak tartják, beülni a csapszékek józán bora mellé, sem mint legkisebbet is gondolni azon ollykor számosan összegyűlő embereket, kik a parton órákig fagyoskodnak, míg e borszerető réveszeknek helyből kimozdulni tetszik. A pesti parton néha rendbiztos is lát az ember, ki ollykor még este jelen van, kivéven azon esetet, ha az átszállítást akaróktól rend eszközlésére szállítatik, mely esetben közőnségesen bekeszeretoleg odább szokott oldalagni. A budai részen azonban este illyetén tisztos rendőri személynek színt sem látja az ember, mely körülményt aztán az illető réveszek legkisebbé sem készek hasznukra s kényelmük gyakorlatára fordítani a következő igen eszelyes csinfogással: este a szállításra hat hajó szokott kiren-

delve lenni, ezek közül öt közönségesen a budai parton áll kikötve, hol a legenyéség kényelmes lebuiban tanyázik, s hol legkisebb nyoma a csend-és bekehaborító rendőri személyeknek. E szerint a pesti partra nem marad több egy csónaknál, s ennek embereit bár mint kérjük az átmenni akarók, a kifogás készen áll: várjanak, míg csónak érkezik a másik partrol, mert ez egyet érkezhető sürgöny számára kell fontartani. Ki hinné, hogy míg a budai parton meleg koresmában esipős bor mellett józán mulatoznak a réveszek, addig a pesti parton illy elgondoskodók legyenek? — s mind ez a fagyoskodó és sietni ohajtó emberek rovására. Egyébiránt a mostani réveszek közt fölötté egyetlen fickók találtaknak, kiknek kezei közt az ember elete ollykor vékony szálon függ. Már halottunk egy csónak-fölfordulásról, mellyel azonban emberélet nem veszett el, s így az egész dolog nem egyéb tréfanál, melyet a pajzán réveszek tán csak azért tettek, hogy boszut álljanak azon háborgatásért, melyekben estveli nyugalomzeretők miatt már két ízben részvöltek az összegyűlt és türelmetlen vesztett emberektől. Mondják, hogy volt idő, midőn ha nem nyájasbak is, de legalább sokkal ügyesebb és betanultabb réveszek eszközök tészakokban a két város közti közlekedést, ezek azonban nagyrészt a gőzhajóknál és az állóhid körül nyertek alkalmaztatást, s azóta — az emberélet biztosítására — e csónakok mellé bármely jött-ment fickó fölfordatják. — A folyást tartott hideg f. h. 8dikára lágyulni kezdett, s azóta jókora hó fehérité utcainkat. — F. h. 5dikétől kezdve háromszor egymásután volt tűz iker városunkban, a két első Pesten, a harmadik Budán. A legelsőnél nevezetes volt, hogy több vízfőcskendő hasznas ideig nem volt használható, mert igen-igen bőles elgondoskodásból tán még a mult egész alkalmától vize-

hagytak bennök, mely — természetesen — megfagyott, s csak hosszú babrálás után volt fölolvasztható. — Megjelent a „Tudománytar“ ez évi szeptemberi füzeté, mind tudományos mind irodalmi részében jeles cikkelyeket hozva. Valóban szomorú, hogy valahányszor e derék szerkezetű s tartalmas munkákat nyujtó egyetlen tudományos folyóiratunkat látjuk, mind annyiszor el kell szomrodunk a nagy részvétlenség miatt, mellyel az az olvasó közönség részéről fogadtatik, s nem csak a tudós társaság javának tekintetéből, mely e derék folyóiratot tetemes áldozatával adja ki, hanem az olvasó közönség érdekében is, mely itt pénzt bizonyára érdemes müert adna ki, nem szünetünk meg, e folyóirat pártolására ismételve szólítani föl a közönséget. — Egy pár kövitéz vers- és prózagyjteményt adott ki „Emlény“ cím alatt a pesti polgárhad zászlószentelési ünnepe emlékéül. Egyik lap e könyveskét közfigyelembe ajánlá, mert — ugymond — nyelvzsépség tekintetében gyakorlottabb íróink is tanulhatnak belőle. Kétségkivül Jósika Miklós nyelvet, kire e könyv egyik „A jós“ című cikkében rá ismerni véltünk, mi is mindig követésre méltónak találtuk. — Megjelent az ajtatosrend névkönyve is a jelen iskolai évről. A tisztos rend érdemei a nevelés és közkutatás körül tagadhatlanok, s valóban ohajtanok, hogy mások is példát vegyenek tőle. A névkönyv latin nyelven van kiadva, jövőre nézve azonban kétségünk sincs benne, hogy a jeles rend a legújabb törvények értelmében magyarul fogja azt kiadni. — Uj évi ajándéku a megjelent O'Connell című zsebkönyvet addig is mig bővebb ismertetést adnók mind jeles beltartalmára mind csinos kiállítására nézve mindenkinek legnagyobb figyelmébe ajánljuk.

köszönje főállását. Európában 17 független status van, melyek Irhonnál népességre, anyagi erőre s bátorságra, eretelmre és jámborságra lejjebb állnak. Mi akarjuk a 18ik statut alkotni, nem Angliától elválásunk által, nem jobbgyi kötelességünk megsértésével, hanem a függetlenségért kitaró küzdés által, míg saját parlamenttel bírandunk a College-greenben, ir kiralyonk, ir fölső s alsó házunk leend, és Irhon törvényeit Irhonban magunk alkotandjuk. A repeal örökké! — E nagy nemzetlakoma este a pompásan díszített színházban tartatott, melynek páholyait szépségükről híres 500 limericki hölgy ékesíté. A színpad háttérében fehér aranyozott korinthusi oszlopok állának, melyek közt különféle kiralyaságok jelképei valának alkalmazva, úgyszinte a limericki ezimer, az erini szobor és a szabadság geniusa, ir függetlenségi tárogatójába fuva. A kivilágosítás fényes vala; lángokban ragyogtak a kiralyne névbetűi s az elnök feje fölött egy légszeszcsillag fénylett. Minden nemzetek lobogói lebegtek az épület tetejéről, melynek oszlopai borostyán és mirthus koszorúkkal valának fölekesítve. 800on fölül venének részt ez ünnepélyben, melyben Smith O'Brien elnöklt. Jobbján ültek O'Connell, a tuami érsek, M'Hale tr., az elphini püspök és számos ir alsóházi tagok; balján a limericki, corki, clonmelli, waterfordi mayorok és O'Connell fogolytársai, Barret, Steele és Gray tr. Miután az elnök O'Connellre s az unio fölözslására köszönté áldomaspoharát és a gyülekezet ama dalt: „O'Connell szabadság! elenék, örömszaj közt fölkelt a „szabadító“ s egy hosszú beszédet tartá, melyet jövő számunkban.

Belgium. Az 1843i kereskedési táblákhoz melletti ministeri jelentésből a következőket közöljük. A belga külkereskedés egészen tekintve még soha illy szép és fontos sikerrel nem működött mint 1843ik évben. A be és kivitelek összesen 516,738,461 fr. pénzértékre mennek, és az 1842ki kereskedési mozgalmakat, melyek ez ideig a legkedvezőbbek valának, 26½ millió frkál fölülmulják egymásra összesen. 1838tól 1842g pedig 70 millió frankkal vagy 16 percenttel. A bevétel értéke 294,584,180 frankot tesz, 6½ millió fr. vagy 2 percenttel több mint 1842, és 41 millió frankkal vagy is 16 percenttel több az 1838—1842. behozatali összes értéknél. A különös kereskedés, vagy is a belga természetnyelveknek idegenekkel fölcserélése, tulajdon használás végett 372,646,867 frt vesz maga számára az 516,738,461 fr. általános kereskedési öszvegből, és pedig bevételi használás végett 216,417,629 fr. mintegy 17½ millió frank vagy 8 percenttel kevesebb, mint 1842, de 10¼ millióval vagy 5 percenttel több mint az 1838—1842i öszszes bevételi érték; a belga természetnyelvek kivitele 156,229,238 fra megy, mi jölehet az előbbivel nem, de aránylag a behozatallal csekély öszveg nyiltan elárulja a legelenkebben gyakorolt dugarusságot Belgium részéről a szomszédországokba, főképen pedig a dohány-nyal Franciaországba.

A belga statusadóság állása a budget előadása szerint jan. 1én 1845ben a következő: németalföldi 2½ percentes régi adósság 237,036,832 fr, ennek kamatja 6,349,201 fr; 1836i (4perc.), 1838i (3perc.), 1840. és 1842i (5 perc.) kölesön, 196,412,518, kamatja 8,503,610; Brüssel város adója 6,000,000, kamatja 300,000; az 1844. atalakult 4½ percent adósság 95,722,000, kamatja 4,307,490; az 1844. kölesön 84,656,000, kamatja 3,809,520; 3 percentes kötelevények 7,000,000, kamatja 210,000; a tőke összesen 626,827,350 fr., ennek kamatja pedig 23,479,821 fr. Mivel majd fele az adósságnak (295 mill.) csak 2½ és 3 percentes kamatot igényel, ugy állithatni, hogy Belgium valóságos adóssága fél milliárdot meg nem halad. Az évenkénti 23½ millió kamatterhez tőketerlesztésül még 3,768,000 frank járul.

Bajorország. München, nov. 28. Miután az Ulman kir. württembergi censura alatt megjelenő „Ulmer Schnellpost“ napilap több hónapok óta Bajorország és a kath. egyház ellen több gúnycikket foglalt magában, azért legfölsőbb kir. rendelet következtében annak posta útján történendő bevitele Bajorországba eltiltatott.

Társulatok és Intézete k.

A Magyar Gazdasági Egyesület legközelebbi 1845ik évi januar 2ik, 3ik, és ha szükséges, 4ik napján délelőt 10 órakor a nemzeti casinoteremeiben közgyűlést fog tartani, melynek egyelőre tudva levő tárgyai közül a nevezetesbek: 1ör az országgyűlés ismeretes eredménye következtében az Egyesület pénzübeli erejének s hatáskörének emelésére szolgálható lépések és rendszabályok megvitatása; 2ör a német gazdák müncheni, és stájer gazdasági társaság grézi közgyűlése iránti jelentés; 3ör az 1844ik évi pénzübeli számadások ügye s a jövő évi költségvetés megállapítása; 4er a gyümölcstenyésztés előmozdítóinak folyó évre szánt ezüst érdempénzek oda ítélese; 5ör az

1846ik évi Mezei Naptár iránti rendelkezés; s 6ör a pesti vásárok ügye. — Minélfogva tehát az Egyesület minden rendű t. tagjai, ugy az ügybarátok minél számokban megjelenni hazafui tisztelettel kéretnek. Pesten, decemb. 15ő napján 1844. Török János, egyes. titoknok.

A honi mezőgazdaság ügyében. Azon szomszéd tartományok kivételével, melyek Byzanczot és Pétervárt uralják, nincs ország Európában, hol a mezőgazdaság olly alacson fokán állana a műveltségnek, vagy igazán szölvá, a műveltségnek, mint hazánk legnagyobb részében, ámbár annak statusgazdasági velejét épen a földművelés képezi. S ki e tényeket elismerni s méltányolni képes, annak felesleg volna olly intézetnek korszerűségét s fontosságát mutogatni, melyet a nemzet a M. Gazd. Egyesületben bír. Valamint az okok számtalanok és különbözők, melyeknek nagy részben helytelen és tudatlan gazdalkodásunk s e miatt a haza pangó és szegény állapotja tulajdonítható; ugy az érintett Egyesület is, hogy feladásának hatásköréhez képest megfelelhessen, különféle eszközöket állhatatos kifizéréssel, s nem csekély áldozattal vett foganatba. S ezen eszközök élén kiténő sikerrel állanak a gazdasági ismeretek terjesztésére szolgáló vállalatok, minők a „Mezei Naptár“, a „Gazdasági Kistükör“, „Okszerü Kalauz“, „Gazdasági Pályamunkák“, „Jelesebb gazdaságaink leírása“, a „Magyar Gazda“ című folyóirat, s több egyéb munkák, melyeket az Egyesület időnkint közrebeocsát, s páratlan olcsósággal arulatt. A köznevelési rendszer, mely a hiányos eszközök miatt a néptömegre alig hatva, a magasbiskolákban elzött ugy szólván egyedül humanisticus irányban működött s a mérnököt kivéve mezőgazdát, technikus, kereskedőt, művészt nem, hanem lehet mondani, egyedül juristát, theologust és orvost képezett, — vala edőig főoka, hogy valamint egy részről a köznep csekély kivétellel nagy tudatlanságban tengett, s még a földdel sem tanult banni, melyhez tapadt vala; ugy más részről azon osztály, mely hivatta volt nemcsak politicalai előjogainak érzetében a status korszerü kifejlését vezérteni, hanem kiterjedt birtoknál fogva például s kalauz is szolgálai a gyámságra alá helyezett tömegnek kedvező gazdasági viszonyaink helyes fölhasználásában, a realis tudományok mezején egészen járatlan maradván, nem nyert ösztönt s előkészületet a realis életágok gyakorlati pályáján a tudományok tökéletesedéivel karöltve haladni, sőt idegenséggel s kedvetlenül nézett eddig minden nyomtatott lapra, mely könnyen megemészhető, érteket esiklandozó, vagy politikai tartalommal tul megy. Illy állapotban előre látható vala, milly tetemes hézagot pótoland egy részről a „Mezei Naptár“ és „Kistükör“ falusi gazdáink körében, más részről az „Okszerü Kalauz“ és „Magyar Gazda“ a birtokosok és gazdatisztek emellett osztályában. S az egyesület nem esalatkozott; mert valamint az elsőbb népiratok a gyér pártolás daczára is varatlan kelendősegre kaptak, s hol a külső akadályok elháríthatók valának, némi hatásuk már is érezhető; ugy az utóbbi két folyóirat sem maradt akár pártfogó, akár eredmény és okulás nélkül. Nincs jelesb gazdaság a hazában, melynek birtokosát vagy kezelőit a „Magyar Gazda“ legbüggöb olvasói közé nem számíthatnók, s alig lesz előfizetőink között, ki olvasásának sikerét gazdasága gyarapodásában észre nem venné; s mernők végre állítani, hogy alig lehet olly művelt, s kifejelett férfiú gazdáink között, ki e lapban számos új haszonhajtó, és tanuságos olly közleményt, tapasztalást vagy fölfedezést nem lelne, melynek alkalmazása dús kamattal meg ne térítse a csekély előfizetési költséget. — E folyóirat belbecsére nézve szóljanak egyebiránt azok, kik a hasonló tárgyú s rendeltetésű külföldi lapokat ismerik, mi részünkről öntudattal s nyugodtan futunk velök versenyt, miután szintolly változatos mint páratlan olcsóságu lapjaink ügyét számos köztiszteletű, s elismert sikerrel gazdalkodó férfiak tevék magokéva, kiknek nagybecsű tapasztalásaik és közleményeik börmelly angol lapnak is becsületre valának. — S mégis a „Magyar Gazda“ összes előfizetőinek száma csak mintegy ezer körül ingadozik, azon országban, hol legalább 40 ezeret számíthatni, kiknek magas gazdasági műveltség részint nem ártana, részint köteletségnek volna tekinthető, s kik a szót nem érdemlő előfizetési díjt kényelmek rövidsége nélkül megbírnák. — Azonban az illető közönség nagyobb része nem tudta az egyesület eddigi áldozatait méltányolni, s az önzéstelenségnek ellenében, melyel a „magyar gazda“ előfizetőinek az „okszerü kalauz“ első kötetét, a „Mezőgazdasági nefelejtset“, a „Toldalékok“, s végre a „Rétfüvek ismertetését s ábrázolatait“ mellékesen s díjfértés nélkül nyujtá, merevült közönyösséggel válaszolt. (Vége köv.)

Kir. magyar természettudományi társulat. (Vege.) Köszönetmondattal első elnök Kubinyi Ágoston urnak faradhatlan buzgalmaért, különösen pedig azon szorgalmáért, melyel az idei or-

vosok és természetvizsgálók Kolosvárott tartott nagy gyűlésén, mint a társulat küldöttségének elnöke, a társulat érdekeit emelni törekedett. — Abbéli eljárásáról jelentése im ez volt: „Tekintetes társulat! A nyolcz heti szünet után egybegyűlvén, üdvözlöm ezen szép számmal egybegyűlt tagtársaimat, s ohajtom, hogy kitűzött nagy ezelnök elérése iránt a mai napon, az illy szép számmal nyilatkozó részvét társulatunk kebeleben örökre honosodjék meg; s vetekedve buzdítsuk egymást a természettudományok művelésében, terjesztésében; s adja az ég, hogy honunknak rövid időn tetleg bemutatassuk azt, mi eddig csak keblünk ohajtásai közé tartozott! — Hivatalos megbízásom következtében van szerencsém jelenteni, hogy az orvosok és természetvizsgálók kolosvári ötödik nagy gyűlésén küldöttségünk megjelenvén, mind a nagy gyűlés elnöke gróf Teleky József ő exellentiaja, mind pedig a testvér Erdély jeles fiai által, tiszta magyar szeretettel és szivességgel fogadtatott. — Maga a gyűlés az eddigiek közt a légerdekesebbnek méltán tartathatik: 1ör népessége végett, mivel 301 rendes — és 200nál több vendégtagok díszesíték azt. — 2ör A természeti ritkaságok és kincsekben olly gazdag Erdély buzgó honfiai, kivált a föbb ranguak és tehetősök közt is — kik mind megannyi Maecenasoknak tekintetnek, — a természettudományok iránt meleg részvét, férfias vonzalom és szilárd művelési kedv ebresztetett és alapított meg. 3szor A két testvérháza rokonkeblü fiai közt tudományos egyesülés nem csak létesült, hanem meg is alapított. — 4er A régiségbuvárok osztálya, mely gyakran a természettudományoknál kénytetik segédkeztetést keresni, a természettudományi szakba fölvétetvén, s ez által a hajlankor maradványainak tisztelői megszaporodván, a két hazában elszörva s elhanyagolva létező, nemzetünk hős kora nagybecsű emlékei, drága kincsei, s tiszteletet érdemlő számos maradványai, — a még korunkban is pusztító vandál kezektől meg fognak menteni. — Végre 5ször Mivel a természettudományokra kártekonnyan, s az emberi erkölcsökre lealacsonyítólag ható fájdalom! még nálunk olly divatos állatkínzás eltörlesztésére társulat alakult, melynek létesülésére nevezetes summák ajánlaltak. Az aláírás ívet van szerencsém itt bemutatni. — A hydrographiai folytonosan működő bizottság munkálatai tervét benyujtá, melyet a társulat általános elfogadott. — Az Arva megyéből beküldött s meteornak tartott ásványdarabok meghatározására kinevezett bizottság jelenté, miszerint azok, az illető szak által megvizsgáltatván, csakugyan valódi légeredetűeknek találtattak, mely elvnek bővebb leírását az évkönyvben fogja közölni a társulat. — Eredménye lön még ezen gyűlésnek az is, hogy az évkönyvek kiadása megkezdését elhatározá, mely 20 éves határozatlan füzetekben fog megjelenni. Az első hazánk több érdekes tárgyait illető eredeti értekezéseket foglaland, egyéb tárgyakon kívül magában. — Pesten december 4ken 1844. — Dr. Kovács Sebestény Endre társulati első titoknok.

Jegyzék azon önkénytes adakozásokról, melyek 1844ik évi november hónapban a vakok pesti intézete pénztárába befizetettek pengő pénzben: fötíztelendő Kovács József hajmoki plebánus úr 10 ft; t. Keszerly József úr Egerből 5 ft; Amon Ferenc pesti polgár legatuma 5 ft; a fötíz. telki apát hivatala 12 ft; a fötíz. Tiszántúli reformata superintendentia 60 ft; t. Bereg megye gyűjteménye 10 ft 1 kr.; t. Batta Mihály úr, dicsősegesen uralkodó Ferdinánd király urunk neve napja emlékére egy aranyat in natura. Összesen 102 ft 1 kr. és egy darab arany. Költ Pesten december 15ő napján 1844. Gömör y Károly m. k. intézeti pénztárnok.

A honi szobrászat ügyében. A felállítandó Mátyás király emlékére aláírás útján összegyűlt pénzüsszegek adójának névsora:

3. iv. Gyűjtő Kiss Károly kapitány: László Josefa 1 ft; László Miklós 1 ft; Faragó Antal 1 ft; László-Szűcs Josefa 1 ft; Kiss Károly kapitány 1 ft.
10. iv. Gyűjtő Nagy József úr Pesten: Kajdán Miklós 2 ft; Némethi Samu 1 ft; Mácsay Lukács 1 ft; Kiss József 1 ft; Szezellary György D. 1 ft; Martinovich Lukács 1 ft; Luzsa György 1 ft.
14. iv. Gyűjtő Nyári Pál Pest megyei főjegyző: Steinbach Ferenc kir. tanácsos 5 ft; Nagy György 1 ft; báró Prónay Albert Pestmegye főispáni helyettese 10 ft; Dubraviczky Simon 1 ft; Patay József 1 ft; Rakofszky Ferenc 1 ft; Földváry Pál 1 ft; Ilkey Sándor idős 1 ft; Szilasy György 1 ft; Halász Bold. 1 ft; Kendelényi Kár. 1 ft; Miskely Imre 1 ft; Bernai Gy. 1 ft; Urbanovszky Justin 1 ft; Simonics László 1 ft; Földváry Gáb. ifj. 1 ft; Vicsian Lajos 1 ft; Bereczky Antal 1 ft; Nagy István 1 ft; Balla Endre 1 ft; Rákóczy János 1 ft; Simonics Alajos 1 ft; Kovács Illés 1 ft; Batta Endre 1 ft; Hajós József 1 ft; Jankovics György 1 ft; Ilkey Sándor ifj. 1 ft; Beniczky Odón 1 ft; Halász Gedeon 1 ft; Kiss Miklós 1 ft; Dinnyés Sándor 1 ft; Munkácsi János 1 ft; Egressy Sámuel 2 ft; Bieskey Lajos 1 ft; Párnitzky Ede 1 ft; Zlinszky János 1 ft; Samuel Alajos 1 ft; Kossuth Lajos 1 ft; Besze János 1 ft; Harnos János 1 ft; Skublies Rafael gyűjteménye 7 ft.
21. iv. Gyűjtő Schulhof Mórész pesti kereskedő. Schulhof Mórész 10 ft; Lövy Károly 1 ft; Zmály Károly 1 ft; Lövy Mórész 1 ft; Hausner H. M. 1 ft; Veisz M. A. 1 ft; Stern D. örököse 1 ft; Heiman József 1 ft; Strohmayer Ferenc 1 ft; Schuller Mihály 1 ft; Fuchs Antal 1 ft; Prusz Mihály 1 ft. (Folyt. köv.)